

“Parkdesign 2.0”: een ‘betere toekomst’ voor het Cascadepark

Projectweek 28 november – 5 december, 2 ects

CAH Almere

Frank Braakhuis (f.braakhuis@cah.nl)

(KIGO_2009_11-003)

Voorwoord

Deze opzet voor een projectweek is een van de producten van het KIGO project 'Stad, Groen en Diversiteit'. Hierbij staat 'KIGO' voor 'Kennisinnovatie in het Groen Onderwijs' of soms ook wel 'Kennisinnovatie in de Groene Omgeving'. Beide omschrijvingen zijn op dit project van toepassing.

Naast de opzet voor deze projectweek heeft het KIGO project 'Stad, Groen en Diversiteit' ook andere producten opgeleverd, waaronder enkele case-studies, een studie naar verschillende varianten op een studentonderneming aan de CAH Almere, en een portefeuille aan praktijkopdrachten. Deze opdrachten zijn ontwikkeld vanuit vragen van de externe partners aan het project, te weten de Stichting Stad & Natuur Almere, de Stichting Landschapsbeheer Flevoland en de Gemeente Almere.

Het KIGO project heeft sterk bijgedragen aan het ontwikkelen van de praktijkcomponent van de major Natuur, Economie en Leefomgeving, van de CAH Dronen. Naast deze praktische kant heeft het project ook bijgedragen aan het scherp krijgen van de beroepsprofielen, waarvoor deze opleiding opleidt. Genoemd mag ook worden het versterken van de binding tussen de jonge vestiging van de CAH in Almere met het werkveld en organisaties in Almere. Dit heeft bijgedragen aan wederzijds begrip en tot het uitbouwen van het netwerk.

Ieder project heeft 'spin-offs'. Zo ook het KIGO project. Meteen in het begin van het project ontstond het inzicht dat 'waarden', 'vormen van samenwerking om deze waarden te realiseren' en 'exploitatiemodellen die het geheel bestendigheid kunnen geven' een samenhangend geheel vormen. Aanvankelijk kreeg dit inzicht vorm in een helder, maar bescheiden en nog weinig analytisch plaatje. In de loop van het project werd stapsgewijs duidelijk hoe deze samenhang eruit ziet. Dit resulteerde in een model van 15 variabelen, die driehoeksgewijs aan elkaar zijn gekoppeld. Het is dit model dat mede ten grondslag ligt aan de opzet van deze projectweek, en dan vooral het deel van het model dat betrekking heeft op 'waarden'. Een andere, belangrijke, grondslag wordt gevormd door de ontwikkeling van de wijk Almere Poort, waar de CAH Almere is gevestigd, en van het Cascadepark. Dit project hoopt een uiting te zijn van het streven van de CAH om een goede 'buurman' te zijn in de wijk en om bij te dragen aan de ontwikkeling van wijk en park.

Dit project is geschreven voor het Cascadepark in Almere Poort; de omschrijving laat toe dat het ook kan worden toegepast op parken en gebieden elders. Ook toepassing buiten het onderwijs zijn mogelijk, bijvoorbeeld als workshop voor bewonersgroepen.

Dank, aan heel veel mensen: de KIGO partners, het programmateam, en vooral aan Anja de Graaff, kwartiermaker in Almere Poort, aan Brigitta Methorst en Wolter van der Kooi van de CAH, aan Jan Maarten Visser van het Groenhorst College.

Inhoud

Voorwoord	2
Het gebied	4
Almere	4
Almere Poort	4
Duurzaamheid	5
De achtergrond van de opdracht	6
De omschrijving van de opdracht.....	7
opdracht A: Ontwikkelen en uitbeelden van een groot aantal ontwikkelrichtingen voor het Cascadepark (2,5 dag)	7
Opdracht B: Vaststellen van vier, duidelijk van elkaar te onderscheiden, concepten en het vergelijken van deze concepten met een aantal relevante scenario's (2 dagen)	9
Detailprogramma per dag	13
Maandag 28 November	13
Dinsdag 29 november	15
Woensdag 30 november	17
Donderdag 1 december.....	18
Vrijdag 2 december	20
Informatie voor docenten	21
Leerdoelen.....	21
Toelichting bij de opzet	21
Aandachtspunten bij de begeleiding.....	22
Inrichting lokaal	23
Toetsing en beoordeling.....	23
Literatuur.....	25
Terugblik op de week van 28 november – 2 december	26
Bijlage 1: het individuele dagrapport	32
Bijlage 2: competentieomschrijvingen	33
Bijlage 3 Cascadepark – Clusters van behoeften en voorzieningen.....	34
(11 oktober 2011)	34

Het gebied

Almere

Almere is een 'New Town', in de zuidwestelijke hoek van de Flevopolder. Het oudste stadsdeel, Almere Haven, is gebouwd vanaf 1976. Almere is opgezet als een stad met meer kernen, met daar tussen groengebieden. Deze kernen zijn Almere Haven, Almere Stad en Almere Buiten. De stad heeft nu plm 190.000 inwoners.

Almere maakt deel uit van de noordelijke randstad. De randstad bestaat uit de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, met het stedelijk gebied daaromheen. De behoefte aan woningen in de noordelijke randstad kan worden opgevangen door Almere uit te breiden. Dit zou betekenen dat Almere in 2030 een stad is met 350.000 inwoners. Hiervoor zijn 60.000 nieuwe huizen en 100.000 nieuwe arbeidsplaatsen nodig. Dit alles binnen de huidige gemeentegrenzen, en zonder het groen-blauwe karakter van Almere aan te tasten. Voorwaarde voor deze uitbreiding van Almere is een tweede verbinding met Amsterdam, door het IJmeer.

Sinds het uitbreken van de economische crisis verloopt de groei van Almere heel langzaam. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van het nieuwste stadsdeel, Almere Poort.

Almere Poort¹

Almere Poort bestaat uit verschillende woonkwartieren en werkgebieden, elk met een eigen karakter. De woonkwartieren die nu worden ontwikkeld zijn:

- Homeruskwartier: *bouw uw eigen huis*;
- Europakwartier: *ontspannen stedelijk wonen*;
- Columbuskwartier: *gevarieerd en duurzaam woongebied*

Het Cascadepark, het Olympiakwartier, de Kustzone en Pampushout zijn nog niet in ontwikkeling.

Cascadepark²

Het Cascadepark moet een voorbeeldig stadspark worden, aangenaam en duurzaam in aanleg, gebruik en beheer. De ambitie is om het Cascadepark in te richten als 'etalage van duurzaamheid': een inspirerend voorbeeld op het gebied van ecologische, sociale en economische duurzaamheid. Het Cascadepark kent een westelijk deel met voornamelijk woonlocaties en een oostelijk deel met voornamelijk werklocaties. Beide delen zijn gescheiden door de Flevospoorlijn. Het Cascadepark is nadrukkelijk ook bedoeld als een echt gebruikspark; een opvallende en levendige groene 'ader' met uiteenlopende functies voor de bewoners van Almere Poort.

Cascadepark West

Cascadepark West strekt zich uit over een lengte van anderhalve kilometer - van Pampushout in het noordwesten tot de Flevospoorlijn in het zuidoosten - en beslaat een oppervlakte van ongeveer 25 hectare. Het park verbindt de Pampushout en de Ecozone. Het langgerekte park is herkenbaar aan de 'Groene Slinger'; een honderd meter brede strook met bomen, speel- en picknickweiden en brede paden voor wandelaars, fietsers, skaters en joggers, omzoomd door water. Er is ruimte voor kunst en voor kleine manifestaties. Verspreid door het park is er ruimte voor bijzondere (woon)bebouwing.

¹ http://almerepoort.almere.nl/wonen_in_almere_poort/hoe_ziet_almere_poort_er_uit

² http://almerepoort.almere.nl/wonen_in_almere_poort/hoe_ziet_almere_poort_er_uit/poortcascadepark

Cascadepark Oost

Cascadepark Oost is vooral bestemd als werklocatie, in een campusachtige setting met kantoren in een doorlopend parklandschap. Langs de randen van het park worden onderwijsvoorzieningen en woningen gerealiseerd, wat bijdraagt aan de levendigheid en sociale veiligheid van het gebied. Naast kantoorbouw zijn de thema's 'health' en 'onderwijs' speerpunten in Cascadepark Oost. Het park moet ruimte bieden aan kleine en middelgrote kantoorgebruikers.

Duurzaamheid

Het Cascadepark moet 'een voorbeeldig stadspark worden: aangenaam en veelzijdig in het gebruik, en uitermate duurzaam in aanleg en beheer.'³ Dimensies van duurzaamheid zijn⁴:

Materialen en energie

- Duurzame energie
- Reductie broeikasgassen
- Materiaalverbruik

Groen, water, bodem en lucht

- Geluidhinder
- Geurhinder
- Luchtverontreiniging
- Bomen
- Oevers
- Wateropvang, regenwaterbenutting
- Ecologische waterspeelplaatsen

Voorzieningen

- Kwaliteit van de voorzieningen
- Land art
- Natuurspeelbos
- waterspeelplaats

Bedrijven en werkgelegenheid

- Lokale werkgelegenheid
- Diversiteit bedrijvigheid
- Duurzame bedrijven

Ruimtegebruik

- Functiemenging in de wijk
- Bereikbaarheid
- Gestapelde woningbouw, verdiept parkeren

Veiligheid

- Externe veiligheid
- Verkeersveiligheid
- Sociale veiligheid

³ Gemeente Almere 'Uitvoeringsagenda 2010 Almere Principles, van inspiratiekader naar praktijk', p.16

⁴ Ontleend aan 'projectbeschrijving Cascadepark West Almere', 2006

De achtergrond van de opdracht

Op 11 oktober 2011 vond een bijeenkomst plaats van burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en gemeente om uit te wisselen hoe het park het beste tegemoet kan komen aan de wensen van de burgers. Tijdens deze avond zijn veel voorstellen en suggesties gedaan.

De opdracht is om, op basis van de voorstellen en suggesties van 11 oktober 2011 en op basis van het streven naar duurzaamheid, te komen tot een aantal concepten voor de ontwikkeling van (delen van) het Cascadepark. Uit deze concepten moet de kwaliteit van het (deel van het) park blijken als 'openbare ruimte', het programma van activiteiten en de partijen die hierbij betrokken worden. De concepten vormen een waardevolle inbreng voor verdere uitwerking, voor bewonersgroepen, gemeente, maatschappelijke organisatie en bedrijven.

Deze opdracht wordt uitgevoerd in een projectweek voor internationale studenten van verschillende disciplines zoals landschapsarchitectuur en planning, in de beginfase van hun studie. De opdracht kan worden onderverdeeld in een aantal stappen:

- Op basis van de huidige voorstellen van de betrokkenen (zoals gemeente, maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers) komen tot een aantal ontwikkelrichtingen; deze ontwikkelrichtingen geven een 'goede toekomst' aan.
- Deze ontwikkelrichtingen uitbeelden door middel van moodboards;
- Vanuit de moodboards komen tot krachtige concepten, gebaseerd op het sterk doorvoeren van een of twee essentiële waarden. Voor wat betreft deze waarden beschrijft het concept de 'beste toekomst'.
- De concepten worden besproken aan de hand van mogelijke toekomstscenario's. Deze beschrijven de gevolgen van het concept voor 'andere waarden'. Zonder de keuze voor de 'essentiële waarden' los te laten, worden de concepten verzacht en meer pluriform gemaakt. Zo doen zij meer recht aan de sociale, economische en ecologische aspecten van duurzaamheid en dragen zij bij aan het realiseren van een 'betere toekomst'.

De concepten, scenario's en het beeld van de 'betere toekomst' worden gepresenteerd aan vertegenwoordigers van bewoners, maatschappelijke organisaties en gemeente.

De omschrijving van de opdracht

opdracht A: Ontwikkelen en uitbeelden van een groot aantal ontwikkelrichtingen voor het Cascadepark (2,5 dag)

Het uitgangspunt is een groep van (minstens) 16 studenten. De totale groep wordt verdeeld in groepen van 4 studenten.

Dag 1 Verkenning van het park en de omgeving

De omgeving is de geografische omgeving van het park, met name het stadsdeel Almere Poort. Binnen deze omgeving kunnen deelgebieden worden onderscheiden, ieder met eigen kenmerken. Een deelgebied is een deel van het park met dat deel van de omgeving waarvoor het een bijzondere functie vervult.

- Blik op de tijd, ontwikkeling van Almere van 1976 tot nu en naar 2030 en verder
- Kennismaken met wijkcoördinator
- Introductie van de opdracht.
- Bezoek van Cascadepark en (fiets)tocht door de wijk Almere Poort
- Foto's maken van de huidige situatie.
- Verkennen van de behoefte van de wijk / kennismaken van de vele ideeën die naar voren zijn gekomen op 11 oktober/
- Zoeken van 'beelden bij de woorden': beelden waarvan de studenten vinden dat ze goed passen bij de ideeën en voorstellen van de bewoners.
- Eventueel cursus Google Sketch-Up (kan ook op dag 2)

Dag 2 Identificeren en uitwerken van ontwikkelrichtingen

Een ontwikkelrichting is een samenhangend geheel van bestemmingen, doelgroepen, activiteiten en voorzieningen ('people'). De samenhang wordt gevormd door de belangrijkste economische drager van de ontwikkeling ('prosperity'). Voorbeelden van economische dragers zijn educatie, sport, ambachtelijke productie, zorg, spelen, voedselproductie en dergelijke. De ontwikkelrichting moet leiden tot versterking van de ecologische waarde ('planet')

Acties:

- Omschrijf een deelgebied.
- Beschrijf de doelgroepen voor het deelgebied. Beschrijf ook, voor zover mogelijk, de wensen van iedere doelgroep.
- Maak een overzicht van wat het deelgebied (aanvullend) zou kunnen of zou moeten aanbieden. Maak hierbij een onderscheid naar verschillende doelgroepen.
- Welke 'economische drager' zou kunnen zorgen voor een kostendekkende exploitatie?
- Welke natuurwaarden zouden versterkt kunnen worden in het park?
- Bedenk (per groep van 4 studenten) een viertal ontwikkelrichtingen en geef deze een naam.

Ontwikkelrichtingen moeten duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn:

- Naar economische drager
- Naar doelgroep, dit is de specifieke sociale groep op wie het aanbod is gericht.
- Naar bestemming, dit is de plaats waar mensen naar toegaan, om daar iets te doen of te beleven.
- Naar activiteiten, dit is datgene wat men op de bestemming kan doen.
- Naar voorzieningen, dit is wat moet worden aangelegd, gebouwd, opgezet of geplaatst om de activiteiten mogelijk te maken.
- Naar ecologische waarde die wordt versterkt.

Dag 3 Maken van 'Moodboards' bij iedere ontwikkelrichting

Een moodboard is de visuele weergave van (in dit geval) een ontwikkelrichting. Uit het moodboard moet de economische drager blijken, de doelgroep en de belangrijkste voordelen voor de doelgroep (naar bestemmingen, activiteiten en voorzieningen) en de toegevoegde ecologische waarde. Op het moodboard moet de naam van de ontwikkelrichting worden vermeld; bij het moodboard moet een korte begeleidende tekst worden gemaakt, waarin van max. 100 woorden, waarin duidelijk wordt gemaakt wat deze ontwikkelrichting toevoegt aan het deelgebied.

- Zoek beelden bij iedere ontwikkelrichting,
- Maak een 'moodboard' voor iedere ontwikkelrichting
- Maak een tekst bij iedere moodboard,

Opdracht B: Vaststellen van vier, duidelijk van elkaar te onderscheiden, concepten en het vergelijken van deze concepten met een aantal relevante scenario's (2 dagen)

Concepten en scenario's zijn beide gericht op het verruimen of doorbreken van bestaande denkkaders.

Een concept is een ontwikkelrichting, waarin een waarde zeer sterk worden uitvergroot, rekening houdend met 1 andere waarde.

Een waarde is datgene wat mensen belangrijk vinden, uitgedrukt door middel van een abstract begrip. Voorbeelden van 'waarden' zijn vrijheid, integratie, gezondheid, verdraagzaamheid, pluriformiteit, diversiteit.

Scenario's zijn verhalen die beschrijven hoe de toekomst eruit zou kunnen zien, voor de maatschappij als geheel.

Dag 4 Identificeren en verbeelden van concepten

1) Identificeren van de concepten (ochtend)

De ontwikkelrichtingen die tot nu toe zijn ontwikkeld worden gepresenteerd. Dit gebeurt door middel van de 'moodboards'. Deze moodboards met de begeleidende tekst worden voor de hele groep zichtbaar opgesteld en kort gepresenteerd⁵.

Daarna worden de moodboards een aantal malen in 2 groepen tegenover elkaar gezet. Het doel hiervan is het zoeken naar kenmerkende aspecten die elkaars tegenstelling zijn. *Voorbeelden* van dergelijke tegenstellingen zijn:

- 'privé' of 'publiek'
- 'enkelen' of 'massa' ;
- 'economie' of 'natuur';
- 'produceren' of 'consumeren' ;
- 'passief entertainment' of 'actieve ervaring';
- 'product' of 'proces';
- 'natuurlijke ontwikkeling' of 'procesmanagement'
- 'fast' of 'slow' .
- 'externe inputs' of 'zelfvoorziening'
- 'voedsel' of 'niet-voedsel'
- 'levende wezens' of 'dingen'

Wat de tegengestelde aspecten zijn die zich in deze werkweek voordoen, is op voorhand niet te zeggen. Het inzicht daarin moet ontstaan vanuit de verschillende manieren om de moodboards in 2 groepen tegenover elkaar te zetten en vanuit de motivering daarbij. Beide groepen moodboards hoeven niet even groot te zijn. Het kan zelfs in een verhouding van (uitgaande van 16 moodboards) 1-15. Het gaat vooral om de bewustwording van, en het gesprek over, de waarden die door de moodboards tot uitdrukking worden gebracht (zij het wellicht onbewust of zwak).

⁵ Het is hiervoor wel nodig dat er inderdaad 16 moodboards zijn! Een groter aantal is beter, met een kleiner aantal lukt het vervolg niet echt.

Als een aantal tegenstellingen zijn geformuleerd, kunnen 'zwakke' tegenstellingen worden onderscheiden van 'sterke'. Dit gebeurt door een 'as' aan te duiden (bv een denkbeeldige lijn op de vloer, of een touw langs de wand) met elk van de tegengestelde begrippen aan een van de uiteinden. De moodboards worden gepositioneerd langs deze lijn. Een zwakke tegenstelling zal een redelijk 'dicht midden' hebben, of eruit zien als een 'waslijn'. Een sterke tegenstelling zal een 'leeg midden' hebben, met aan elke van beide uiteinden een kluitje moodboards. Het gaat om de sterke tegenstellingen, want die maken waarden zichtbaar die kennelijk als heel belangrijk worden ervaren.

Het kan zijn dat twee van deze 'sterke tegenstellingen' een behoorlijke correlatie met elkaar hebben. Dit is zichtbaar als 'links' op beide lijnen ongeveer dezelfde moodboards staan, en 'rechts' op beide lijnen ook. Er zijn dan dus eigenlijk maar 2 groepen moodboards.

We zoeken echter naar twee sterke tegenstellingen waartussen geen of weinig correlatie is. Beide assen laten dan een heel andere verdeling zien van de moodboards. Er zijn dan echt 4 groepen moodboards (waarschijnlijk wel van verschillende grootte, bv van 2-6).

Deze beide sterke tegenstellingen, die onderling niet correleren, kunnen worden samengevoegd tot een assenkruis. De aanduiding van de assen geeft dan aan wat door de groep als het meest belangrijk wordt ervaren.

In elk van de kwadranten bevinden zich dan moodboards (ontwikkelrichtingen) die op minstens 1 aspect sterk van elkaar verschillen. Dat gaat al in de richting van concepten. De concepten worden benoemd en met enkele kernwoorden omschreven. Deze kernwoorden moeten een aanduiding zijn van de essentiële waarde waarop het concept is gebaseerd. Ieder kwadrant vormt een concept; ieder concept moet dus recht doen aan twee waarden, waarvan de een zeer sterk wordt benadrukt, en waarbij het de ander 'rekening wordt gehouden'.

De totale groep wordt nu opnieuw opgedeeld, in vier groepen. Iedere groep gaat 1 concept helemaal uitwerken.

2) Verbeelden van de concepten (middag)

In deze uitwerking gaat het om een verbeelding en om een verdieping. De verbeelding wordt verder uitgewerkt in dag 4, de verdieping vindt plaats in dag 5.

De verbeelding moet duidelijk zichtbaar maken dat het concept een uitvergroting is op twee waarden (zie het assenstelsel). Een van deze waarden moet zo ver mogelijk worden gerealiseerd, waarbij met de andere 'rekening wordt gehouden'. De verbeelding van het concept wordt een 'meta-moodboard'. Het gaat dus nog een paar stappen verder dan de 'moodboards' die zijn gemaakt voor de ontwikkelrichtingen.

Een ontwikkelrichting geeft 'een goede toekomst' aan, een concept beschrijft 'de beste toekomst', voor wat betreft de waarde die voor het concept essentieel is.

Dag 5 Hoe kan het concept bijdragen aan een betere toekomst?

Het concept is verbeeld, in het meta-moodboard. De essentiële waarde van het concept komt heel sterk tot uiting. Dit 'heel ver doordenken', tot in het extreme, is nodig om tot nieuwe ideeën, nieuwe denkbepelden te komen. Zo kan een impasse worden doorbroken, zo ontstaan innovaties met alle voordelen van bedrijvigheid en dynamiek. In die zin is het goed om ver door te denken naar wat 'de beste' toekomst is.

Er is echter een keerzijde: het concept benadrukt sterk 1 of enkele waarde, terwijl de (toekomstige) maatschappij het meest gebaat is bij pluriformiteit. Misschien vinden mensen in de toekomst wel andere waarden belangrijk, waardoor het concept (van nu) niet meer 'werkt' of zelfs verkeerd uitpakt. De 'beste' toekomst voor wat betreft 1 waarde zou wel eens een onleefbare wereld kunnen zijn voor wat betreft andere waarden. We moeten daarom de creatieve en innovatieve kracht van het concept behouden, zonder in de valkuil van het extremisme te vervallen. Ofwel: we moeten van de 'beste' toekomst (die wat fundamentele trekjes vertoont en te weinig pluriform is) naar 'een betere' toekomst. Dus van 'goed' (ontwikkelrichting) via 'best' (concept) naar 'beter'. Op die manier draagt een goed concept bij aan het realiseren van een 'betere toekomst'⁶. Een concept moet niet alleen 'toekomstbestendig' zijn, maar zelfs ook bijdragen aan een betere toekomst. Naast pragmatische ('toekomstbestendig') is ook idealisme ('betere toekomst') noodzakelijk. Om dit te bereiken maken we gebruik van scenario's.

Ochtend: verhalen over de toekomst: scenario's

Terug naar het assenstelsel. Dit is immers tot stand gekomen op basis van de vier waarden die de groep het meest belangrijk vinden.

De hele groep wordt opnieuw verdeeld in groepen (andere verdeling dan bij de concepten). Welke verschillende verhalen over de toekomst zijn mogelijk, rondom deze vier belangrijke waarden? En binnen ieder verhaal, hoe staat het ermee met de ecologische waarden ('planet'), de economische ontwikkeling ('prosperity') en de sociale rijkdom ('people')? Iedere groep werkt een 'toekomstverhaal' uit. Dit toekomstverhaal mag best vergezocht zijn, maar het mag niet bij voorbaat al onmogelijk zijn.

Aan het eind van de ochtend worden de verhalen verteld. De scenario's worden opgeschreven in een korte tekst (200 woorden) en voorzien van een titel.

Middag: het verhelder van het dilemma en het verzachten van het concept

De 'conceptgroepen' komen nu weer bij elkaar. Zij staan voor een dilemma: het concept is voor wat betreft de essentiële waarde de 'beste' toekomst. Maar voor (de drie) andere, ook belangrijke, waarden, is het niet bepaald de 'beste' toekomst. Hoe kun je recht doen aan de andere belangrijke waarde zonder de eigen essentiële waarde los te laten? Dit is het dilemma dat eigen is aan duurzaamheidsvraagstukken. Wat goed is voor de economie, hoeft niet goed te zijn voor de ecologie, of voor de rechtvaardigheid. Een 'evenwicht' tussen de drie P's (People, Planet, Prosperity) of de drie

⁶ De termen 'best future' en 'better future' en ook het pleidooi voor een toekomstscenario dat recht doet aan pluriformiteit, zijn ontleend aan Ogilvy, James: "Creating better futures, scenario planning as a tool for a better tomorrow", Oxford University Press, 2002.

E's (Economy, Ecology, Equity) is niet mogelijk⁷. Dat is het kenmerk van een dilemma: een keuze is geen oplossing, maar 'niet kiezen' is onmogelijk.

De vraag aan iedere 'conceptgroep' is: hoe kun je het concept 'verzachten', zodat het goede (innovatieve, creatieve) ervan behouden blijft, en er toch ook ruimte is voor andere waarden? Wat is dan de 'betere toekomst' waaraan het concept bijdraagt?

Tenslotte: hoe ziet dit er uit voor het Cascadepark of voor een deel daarvan? Hoe gaat het park, of een deel daarvan, bijdragen aan een 'betere toekomst'? Hoe draagt het bij aan een gezonde economie ('prosperity'), aan een sociaal sterke buurt ('people') en aan een hogere ecologische waarde ('planet')?

Dag 6 en 7 voorbereiding van de presentatie

Op dag 8 worden de scenario's gepresenteerd. Deze presentatie moet de volgende onderdelen omvatten:

- De moodboards
- Het assenstelsel met de essentiële waarden
- De concepten
- De scenario's
- De uitwerking naar een 'betere toekomst' voor het Cascadepark

Dag 8 Presentatie

Ochtend:

Presentatie in Almere voor de doelgroepen

Middag:

Terugreis naar Osnabruck

Avond:

Presentatie in Osnabruck

⁷ Zie ook Eriksson, Ralf en Jan Otto Andersson 'Elements of Ecological Economics', Routledge, New York, 2010. Hoofdstuk 1 handelt over het 'global ethical trilemma', ook wel aangeduid als 'Pick Two, ignore the third'.

Detailprogramma per dag

Maandag 28 November

09:00 -12:00 uur

Plenaire bijeenkomst, met vertegenwoordigers van de gemeente en van de bewoners.

08:45 uur Ontvangst

09:00-09:30 uur

- Korte voorstelronde, met naam, studie, functie, evt rol in het geheel. Naambordjes invullen.
- Studenten vragen om kort hun studierichting toe te lichten
- Aanduiden wie welke rol heeft (wie is begeleidend docent, wie geeft een inleiding....)
- Uitleggen van het ochtendprogramma

09:30-10:00 uur

- De geschiedenis van Almere, in een 'slide show' van 10 minuten
- Almere Poort als jongste stadsdeel
- Introductie VAN Anja de Graaff, als 'kwartiermaker Poort'
- Introductie DOOR Anja de Graaff: wat maakt Almere Poort bijzonder?
- Introductie van vertegenwoordigers van bewoners

10:00 – 11:00

- Wandeling door het Cascadepark, bv naar Het Klokhuis en weer terug; evt. blik op het park vanaf het dak van de International School; korte koffiepauze

11:00 -12:30

- Presentatie van de resultaten van de bijeenkomst van 11 oktober, beschrijving v/h proces
- Toelichting op de opdracht en op het weekprogramma
- Technische en huishoudelijke zaken
- Ruimte voor vragen

12:30 – 13:15 uur PAUZE

(Middagprogramma: zie volgende blz)

13:15 – 17:00 uur

Werken in lokaal ALM7:

Verdeling in vier groepen;

Iedere groep krijgt de lijst met de voorstellen van de bewoners, ingedeeld naar categorie.

Opdracht voor de middag:

- Maak je de voorstellen van de bewoners eigen, door hier beelden bij te zoeken.
Bijvoorbeeld: als bewoners een hardloopparcours willen, zoek dan beelden (internet,) van hardloopparcoursen. Zorg voor een 'oogst' van zo'n 75-100 beelden per groep. Zet deze in een map op de harddisc van een CAH laptop.
- Verken, indien gewenst, het park en de omliggende wijk

13:15-14:00

Opdracht presenteren

Indeling in groepen van 4 studenten

Per groep: 'hoe gaan we dit aanpakken?' → aanpak opschrijven op de verzamelposter

14:00 – 16:15

Werken aan de opdracht

16:15-16:40

Individuele check op de resultaten: wat heb ik bereikt? Wat kan ik nog uitwerken?

Onderlinge feedback (per groep) op het proces: hoe werkte de aanpak? Wat ging goed? Koppel goede acties ook aan personen.

Individueel invullen van het dagrapport (zie bijlage) naar resultaat en naar proces

16:40-17:00

Uitwisseling plenair:

Wat hebben we allen samen bereikt? 'Beeldenbank' kort doorlopen: de gezamenlijke 'oogst van de dag'. Gezamenlijk inventariseren wat er nog bij zou kunnen. (Opschrijven op een flap)

Hoe verliep het proces? Vragen inventariseren:

- Indien mogelijk: beantwoorden
- Anders: meenemen naar de volgende dag (opschrijven op een flap)

Hoe gaan we morgen verder met het resultaat van vandaag?

Wanneer is de middag 'geslaagd'/?/ zelfcheck voor studenten:

Heb je een indruk van het park en van de wijk?

Welke vragen heb je? Heb je deze geformuleerd?

Heb je voldoende beelden kunnen verzamelen?

Ben je zelf tevreden over deze beelden?

Zoek je nog beelden over bepaalde onderwerpen?

Dinsdag 29 november

Een ontwikkelrichting is een samenhangend geheel van bestemmingen, doelgroepen, activiteiten en voorzieningen ('people'). De samenhang wordt gevormd door de belangrijkste economische drager van de ontwikkeling ('prosperity'). Voorbeelden van economische dragers zijn educatie, sport, ambachtelijke productie, zorg, spelen, voedselproductie en dergelijke. De ontwikkelrichting moet leiden tot versterking van de ecologische waarde ('planet')

09:00 -09:30 uur

Uitleg van de opdracht

Verdelen in groepen van vier studenten

Iedere groep bedenkt voor het OCHTEND deel hoe zij dit gaan aanpakken

De groepen schrijven hun plan van aanpak op de gezamenlijke flap

09:30-11:15 uur Uitvoeren van de opdracht

- Omschrijf een deelgebied.
- Beschrijf de doelgroepen voor het deelgebied. Beschrijf ook, voor zover mogelijk, de wensen van iedere doelgroep. Gebruik hiervoor de lijst met voorstellen van de bewoners
- Welke 'economische drager' zou kunnen zorgen voor een kostendekkende exploitatie?
- Welke natuurwaarden zouden versterkt kunnen worden in het park?

Werk dit 'schetsmatig' (dus als eerste idee) uit.

11:15 -12:00

Korte onderlinge feedback binnen de eigen groep, over het proces (werkte de aanpak, hoe was ieders inbreng? Wat ging goed?)

Uitwisseling van de resultaten, iedere groep geeft dit schetsmatig aan. Is voldoende helder wat een 'ontwikkelrichting' is?

Levert dit voldoende inspiratie op voor nadenken over andere ontwikkelrichtingen?

12:00 -12:45 Middagpauze

12:45- 16:15

Cursus 'Google SketchUp'.

Aan het eind van de cursus loopt dit over in het uitwerken van de 'schetsmatige' opzet van de ontwikkelrichtingen. Wat iedere groep uiteindelijk in BEELD moet brengen zijn vier ontwikkelrichtingen. Geef iedere ontwikkelrichting een NAAM. De ontwikkelrichtingen moeten daarnaast ook duidelijk in WOORDEN worden omschreven. Deze woorden geven een korte, duidelijke omschrijving van

- De economische drager
 - De doelgroep, dit is de specifieke sociale groep op wie het aanbod is gericht.
 - De bestemming, dit is de plaats waar mensen naar toegaan, om daar iets te doen of te beleven.
 - De activiteiten, dit is datgene wat men op de bestemming kan doen.
 - De voorzieningen, dit is wat moet worden aangelegd, gebouwd, opgezet of geplaatst om de activiteiten mogelijk te maken.
 - De ecologische waarde die wordt versterkt.
- Maak per ontwikkelrichting 1 flap, grote letters, weinig woorden

Gebruik bovenstaande lijst om te checken of de ontwikkelrichting aan de eisen voldoet.

16:15 – 16:30

Korte onderlinge feedback, in de groep

Invullen van het dagrapport (individueel)

16:30-16:55

Wat hebben we gezamenlijk bereikt?

Per groep de meest opvallende ontwikkelrichting doornemen

16:55-17:00 uur

Afsluiting, vooruitblik op morgen

Woensdag 30 november

09:00 uur – 09:15 uur

Uitleg van het dagprogramma:

Werken in dezelfde groepssamenstelling als dinsdag;

Er moeten per groep evenveel ontwikkelrichtingen zijn als studenten (1 ontwikkelrichting per student);

De schetsen van iedere ontwikkelrichting worden verder uitgewerkt. Iedere ontwikkelrichting wordt (visueel) weergegeven in een moodboard;

Dit kan met behulp van Google SketchUp, of door gebruik te maken van de 'beeldenbank' zoals die maandagmiddag is samengesteld, indien nodig of gewenst kunnen ook andere beelden worden gezocht.

09:15 – 12:00: Werken

12:00 – 12:30: De begeleidend docent gaat aan het eind van de ochtend iedere groep (afzonderlijk) langs, voor het opnemen van de tussenstand. Geen plenaire tussenstand opnemen, omdat de groepen hun eigen koers moeten kunnen volgen.

12:30 -13:30: Middagpauze

13:30- 16:30: Werken

16:30 – 17:00 uur

Evaluatie per groep van het proces,

Korte onderlinge feedback

Bijwerken van het dagrapport

Plenair:

De moodboards ophangen (dat moeten er dan evenveel zijn als het aantal studenten, minstens 16)

Even met elkaar het totale beeld in ogenschouw nemen en trots zijn op wat tot stand is gebracht.

17:00 afsluiting

Belangrijk: beschikbaarheid van een kleuren laserprinter met volle cartridge. De moodboards moeten goed kunnen worden uitgeprint.

Producteisen tbv de zelfcheck door de groepen:

Een moodboard is de visuele weergave van (in dit geval) een ontwikkelrichting. Uit het moodboard moet de economische drager blijken, de doelgroep en de belangrijkste voordelen voor de doelgroep (naar bestemmingen, activiteiten en voorzieningen) en de toegevoegde ecologische waarde. Op het moodboard moet de naam van de ontwikkelrichting worden vermeld; bij het moodboard moet een korte begeleidende tekst worden gemaakt, waarin van max. 100 woorden, waarin duidelijk wordt gemaakt wat deze ontwikkelrichting toevoegt aan het deelgebied.

Donderdag 1 december

09:00 – 09:10

Inleiding, waarin twee dingen zeer helder moeten zijn:

- 1) De moodboards zijn belangrijke producten van de week, worden overgedragen aan de omwonenden. Zij kunnen zich daardoor laten inspireren.
- 2) WIJ gaan onze 'reis' vervolgen. WIJ gaan verder. We doen dit in de ochtend als groep.

09:10 – 12:00 Identificeren van de concepten

De ontwikkelrichtingen die tot nu toe zijn ontwikkeld worden gepresenteerd. Dit gebeurt door middel van de 'moodboards'. Deze moodboards met de begeleidende tekst worden voor de hele groep zichtbaar opgesteld en kort gepresenteerd⁸.

Daarna worden de moodboards een aantal malen in 2 groepen tegenover elkaar gezet. Het doel hiervan is het zoeken naar kenmerkende aspecten die elkaars tegenstelling zijn. *Voorbeelden* van dergelijke tegenstellingen staan op blz 9 en 10. De studenten moeten ZELF associëren en zodoende tegenstellingen opsporen. Het is een SPEL.

Wat de tegengestelde aspecten zijn die zich in deze werkweek voordoen, is op voorhand niet te zeggen. Het inzicht daarin moet ontstaan vanuit de verschillende manieren om de moodboards in 2 groepen tegenover elkaar te zetten en vanuit de motivering daarbij. Beide groepen moodboards hoeven niet even groot te zijn. Het kan zelfs in een verhouding van (uitgaande van 16 moodboards) 1-15. Het gaat vooral om de bewustwording van, en het gesprek over, de waarden die door de moodboards tot uitdrukking worden gebracht (zij het wellicht onbewust of zwak).

Als een aantal tegenstellingen zijn geformuleerd, kunnen 'zwakke' tegenstellingen worden onderscheiden van 'sterke'. Dit gebeurt door een 'as' aan te duiden (bv een denkbeeldige lijn op de vloer, of een touw langs de wand) met elk van de tegengestelde begrippen aan een van de uiteinden. De moodboards worden gepositioneerd langs deze lijn. Een zwakke tegenstelling zal een redelijk 'dicht midden' hebben, of eruit zien als een 'waslijn'. Een sterke tegenstelling zal een 'leeg midden' hebben, met aan elke van beide uiteinden een kluitje moodboards. Het gaat om de sterke tegenstellingen, want die maken waarden zichtbaar die kennelijk als heel belangrijk worden ervaren.

Het kan zijn dat twee van deze 'sterke tegenstellingen' een behoorlijke correlatie met elkaar hebben. Dit is zichtbaar als 'links' op beide lijnen ongeveer dezelfde moodboards staan, en 'rechts' op beide lijnen ook. Er zijn dan dus eigenlijk maar 2 groepen moodboards.

We zoeken echter naar twee sterke tegenstellingen waartussen geen of weinig correlatie is. Beide assen laten dan een heel andere verdeling zien van de moodboards. Er zijn dan echt 4 groepen moodboards (waarschijnlijk wel van verschillende grootte, bv van 2-6).

Deze beide sterke tegenstellingen, die onderling niet correleren, kunnen worden samengevoegd tot een assenkruis. De aanduiding van de assen geeft dan aan wat door de groep als het meest belangrijk wordt ervaren.

⁸ Het is hiervoor wel nodig dat er inderdaad 16 moodboards zijn! Een groter aantal is beter, met een kleiner aantal lukt het vervolg niet echt.

In elk van de kwadranten bevinden zich dan moodboards (ontwikkelrichtingen) die op minstens 1 aspect sterk van elkaar verschillen. Dat gaat al in de richting van concepten. De concepten worden benoemd en met enkele kernwoorden omschreven. Deze kernwoorden moeten een aanduiding zijn van de essentiële waarde waarop het concept is gebaseerd. Ieder kwadrant vormt een concept; ieder concept moet dus recht doen aan twee waarden, waarvan de een zeer sterk wordt benadrukt, en waarbij het de ander 'rekening wordt gehouden'.

12:00 – 12:30

Terugblik op de ochtend: welke ontwikkeling hebben we deze ochtend eigenlijk doorgemaakt?

13:30 – 16:15 Verbeelden van de concepten

De totale groep wordt nu opnieuw opgedeeld, in vier groepen. Iedere groep gaat 1 concept helemaal uitwerken.

In deze uitwerking gaat het om een verbeelding en om een verdieping. De verbeelding wordt verder uitgewerkt in dag 4, de verdieping vindt plaats in dag 5.

De verbeelding moet duidelijk zichtbaar maken dat het concept een uitvergroting is op twee waarden (zie het assenstelsel). Een van deze waarden moet zo ver mogelijk worden gerealiseerd, waarbij met de andere 'rekening wordt gehouden'. De verbeelding van het concept wordt een 'meta-moodboard'. Het gaat dus nog een paar stappen verder dan de 'moodboards' die zijn gemaakt voor de ontwikkelrichtingen.

Een ontwikkelrichting geeft 'een goede toekomst' aan, een concept beschrijft 'de beste toekomst', voor wat betreft de waarde die voor het concept essentieel is.

Zelfcheck voor de groep: wanneer zijn jullie ZELF tevreden over het resultaat?

16:15 – 17:00

Onderlinge feedback in de groep

Individueel bijwerken van het dagrapport

Presentatie van de vier concepten, plenair.

Maak per concept een 'jubel & juich' flap, waar iedereen kwijt kan waar je ontzettend enthousiast over bent.

Gezamenlijk moment van trots op het bereikte resultaat.

17:00 uur:

Afsluiting

Vrijdag 2 december

09:00 -12:00: verhalen over de toekomst: scenario's

09:00 – 09:15

Terug naar het assenstelsel. Dit is immers tot stand gekomen op basis van de vier waarden die de groep het meest belangrijk vinden. De concepten zijn innovatief, misschien wel juist omdat niet met alle waarden rekening gehouden hoefde te worden.

De hele groep wordt opnieuw verdeeld in groepen (andere verdeling dan bij de concepten). Welke verschillende verhalen over de toekomst zijn mogelijk, rondom deze **vier** belangrijke waarden? En binnen ieder verhaal, hoe staat het ermee met de ecologische waarden ('planet'), de economische ontwikkeling ('prosperity') en de sociale rijkdom ('people')?

09:15 – 11:00: Iedere groep werkt een 'toekomst-verhaal' uit. De scenario's worden opgeschreven in een korte tekst (200 woorden) en voorzien van een titel.

11:00 -12:30 Aan het eind van de ochtend worden de verhalen verteld. Wat is nu de 'betere toekomst' waaraan ieder van de vier concepten zou moeten bijdragen?

Middag: het verhelderen van het dilemma en het verzachten van het concept

13:30 – 15:30 uur

De 'conceptgroepen' komen nu weer bij elkaar. Zij staan voor een dilemma: het concept is voor wat betreft de essentiële waarde de 'beste' toekomst. Maar voor (de drie) andere, ook belangrijke, waarden, is het niet bepaald de 'beste' toekomst. De vraag aan iedere 'conceptgroep' is: hoe kun je het concept 'verzachten', zodat het goede (innovatieve, creatieve) ervan behouden blijft, en er toch ook ruimte is voor andere waarden?

Tenslotte: hoe ziet dit er uit voor het Cascadepark of voor een deel daarvan? Hoe gaat het park, of een deel daarvan, bijdragen aan een 'betere toekomst'? Hoe draagt het bij aan een gezonde economie ('prosperity'), aan een sociaal sterke buurt ('people') en aan een hogere ecologische waarde ('planet')?

15:30 – 16:30 uur

Plenaire bijeenkomst, waar de resultaten van de vier groepen worden gepresenteerd. Wat zijn belangrijke bronnen van inspiratie voor de bewoners van Poort?

16:30 – 17:00 uur

Afronding van de week, letterlijk nog even de week langslopen (langs de posters met het dagprogramma, de 'reis' en de resultaten nog eens benoemen. Bijwerken van het dagrapport, en tenslotte schrijft ieder nog iets op een flap. Daarna het weekend in en de presentatie voorbereiden.

Informatie voor docenten

Leerdoelen

Dit studentenproject past binnen het competentiegericht onderwijs. In dit geval zijn dat de competenties **'innoveren', 'ondernemen' en 'duurzaam handelen'**. Deze competenties vereisen een vernieuwende en creatieve benadering. Zie de bijlage voor een omschrijving van deze competenties. Deze opdracht vereist de inzet van instrumenten uit verschillende vakgebieden, waaronder OOK economie, strategisch management, marketing en communicatie. Het gebruik van een mix van instrumenten uit verschillende vakgebieden draagt bij aan het verruimen van het denkkaders, zeker als de instrumenten worden toegepast in een ander kader dan waarin ze normaal worden toegepast.

Toelichting bij de opzet

Waarom deze volgorde van ontwikkelrichtingen naar waarden naar concepten?

Ontwikkelrichtingen kunnen worden opgespoord door na te gaan wat bestaande plannen zijn, welke voorstellen zijn gedaan door bewoners, door organisaties en dergelijke. Ontwikkelrichtingen passen veelal binnen bestaande kaders. Om dit al een beetje te doorbreken is de vereiste opgenomen dat iedere ontwikkelrichting recht moet doen aan de drie aspecten van duurzaamheid.

De moodboards bieden een goede manier om over ontwikkelrichtingen te kunnen praten.

Moodboards bieden een goede mogelijkheid om alle ontwikkelrichtingen naast elkaar te kunnen zetten. Het is belangrijk om vooral OOK te achterhalen welke waarden de studenten ZELF belangrijk vinden, het gaat ook om hun vorming. Moodboards zijn een goede manier om daarover in gesprek te gaan. Het schuiven met moodboards, het groeperen, overeenkomsten en tegenstellingen zoeken en benoemen, is hierbij een middel. Waarden zijn belangrijk, duurzaamheid gaat over waarden.

Duurzaamheid gaat vooral ook over dilemma's. De identificeren van tegenstellingen is belangrijk om de 'waarden' te achterhalen en te verwoorden die ten grondslag liggen aan de ontwikkelrichtingen.

De studenten moeten uit hun 'comfortzone' worden gehaald, door er achter te komen dat er belangrijke 'waarden' zijn die toch tegengesteld zijn aan elkaar. Het samenstellen van het assenstelsel geeft aan dat op basis van de vier belangrijkste waarden heel verschillende denkrichtingen kunnen ontstaan.

De concepten zijn belangrijk om deze denkrichtingen te volgen en daardoor te komen tot verrijkende ideeën, echt het bestaande denkkader voorbij. Ook al betekent dit dat hetgeen wordt voorgesteld haast absurd is. Iedere conceptgroep zal zich ook willen bewijzen ten opzichte van de drie andere groepen, en het eigen inzicht willen verdedigen. Hoe doe je dat op een goede manier? Hoe houd je vast aan het goede van de eigen waarden en bied je tegelijk ook ruimte aan andere waarden? Dit is de kern van het dilemma, de afweging tussen waarden? Iedere afweging heeft iets onbevredigends, een dilemma laat zich immers niet oplossen door het maken van keuzes.

Het werken met scenario's is in deze case een hulpmiddel om het gesprek over de concepten en de achterliggende waarden aan te gaan. Het gaat om het 'verhaal' over de gewenste toekomst, dat uiteindelijk een gedeeld verhaal moet zijn. Aan het formuleren van dit verhaal zouden ook derden kunnen deelnemen: andere docenten, bewoners etc. Het gaat daarbij wel om de persoonlijke

inbreng, niet om het behartigen van belangen van organisaties of instituties. Ieder die daarbij aanwezig is moet vanuit zichzelf praten, en niet vanuit de maatschappelijke of sociale rol.

Aandachtspunten bij de begeleiding

Maandag en dinsdag gaat het om kennismaken, met het gebied, met de mensen die daarbij betrokken zijn, misschien ook met elkaar (als de studenten uit verschillende opleidingen/ klassen komen). Het gaat dus om het absorberen van informatie, die vanaf dinsdagmiddag wordt omgezet in ontwikkelrichtingen. De docent is hier vooral bezig als organisator, een taak die eigenlijk al is verricht in de voorbereiding van de week. Check wel of de ontwikkelrichtingen aan de eisen voldoen; belangrijk hierbij is dat de drie duurzaamheidsaspecten bewust in de ontwikkelrichting moeten zijn opgenomen.

Wat betreft de deelgebieden: er is weinig tijd om het park echt te verkennen; het is bovendien november (misschien slecht weer). Daarom volstaat een vrij ruwe verdeling naar deelgebieden, bv het noordelijk deel (bij het buurthuis); het deel rond Het Klokhuis, het deel rond de International School en het deel grenzend aan het Groenhorst College. Geef aan dat ten noordwesten van het spoor voornamelijk woonwijken komen, en ten zuidoosten van het spoor voornamelijk instellingen en bedrijven. Het deel grenzend aan het Groenhorst omvat ook de toekomstige Biosphere Campus.

Wat betreft de ontwikkelrichtingen:

De meeste voorstellen van de bewoners kosten geld (skatebanen, hardloopcircuit ect). Dit geld is er niet. Het is onmogelijk dat een park van deze omvang alleen gefinancierd wordt vanuit de gemeentebegroting. Voorzieningen in het park moeten daarom deels kostendekkend zijn.

Natuurwaarden zijn belangrijk, omdat het park anders geen park is maar bv een speelplein.

Woensdag is gaat het vooral om het creatief bezig zijn om moodboards te maken. Een goed formaat is A4 (A3 kan ook, maar is lastiger te printen). Een kleurenlaserprinter zou ergens beschikbaar moeten zijn. Dit samenstellen van moodboards vereist geen intensieve inzet van docenten; studenten moeten de ruimte krijgen om hun eigen inzichten te volgen. Laat ze maar lekker hun gang gaan, zorg wel dat de moodboards goed kunnen worden geprint. Of zorg hier aan het eind van de dag zelf voor. Het is belangrijk dat alle moodboards dezelfde (goede) printkwaliteit hebben en dus alleen op inhoud van elkaar verschillen. De belangrijkste rol van de docent is om ervoor te zorgen dat de 'techniek' wat dat betreft in orde is.

Donderdagochtend (dag 4) vereist wel intensieve inzet van de docent, niet op de inhoud, maar als discussieleider. Het rangschikken, vergelijken, bespreken van de moodboards is heel belangrijk voor het hele proces: dit moet op deze dag echt worden verdiept. Tegelijk is het ook een soort spel, een serieus spel. Het helpt waarschijnlijk wel dat de ontwikkelrichtingen ieder een verschillend accent leggen op elk van de drie duurzaamheidsaspecten 'people, planet en prosperity'.

In de (loop van) de middag worden de concepten uitgewerkt. Dit zou moeten in een andere groepsverdeling dan bij de ontwikkelrichtingen. De rol van de docent is hier weer gering: groepen indelen, verder niet teveel mee bemoeien. Indien nodig uitdagen om nog verder door te denken.

Vrijdag (dag 5):

Een overgang maken naar 'toekomstverhalen'. Ga terug naar de vier kwadranten, benoem nog een keer de vier belangrijke waarden. Maak vier groepen (andere verdeling dan bij de concepten, andere verdeling dan de ontwikkelrichtingen), geef de opdracht om het 'toekomstverhaal' te ontdekken. Laat dat verhaal opschrijven (200 woorden of zo). Een scenario is geen voorspelling; het is een verhaal over een 'betere toekomst'. Hoe zou je willen dat 'de wereld' er over 30 jaar uitziet? Let erop dat 'people', 'planet' en 'prosperity' alledrie in het verhaal voorkomen. Aan het eind van de ochtend moeten deze verhalen aanwezig zijn.

In de middag: het 'goede met het goede verbinden'. Wat zijn de behoudenswaardige kantjes aan het concept, dat past binnen het goede beeld van de toekomst? Dit is weer een taak voor de 'conceptgroepen'. Misschien is het goed om dit te doen in 1 ruimte, waarbij iedere groep een eigen hoek heeft, maar waarbij ook kan worden 'gebuurt'. Aan het eind van de middag moet het 'verzachte concept' per groep worden besproken. En dan kan iedereen het weekend in met de opdracht om dit (concept binnen scenario) uit te werken voor het deelgebied en hieromheen een presentatie te maken.

Weekend: geen actieve rol van de docent. Hooguit 'standby' voor noodgevallen (ziekte ed)

Maandag: presentaties. De docent moet dit van te voren hebben georganiseerd (plaats, tijd, voorzieningen, uitnodigingen)

Inrichting lokaal

- Veel electriciteitsaansluitingen
- Ruimte om in groepen te werken en om rond te lopen
- Groepen moeten ook even elders kunnen werken
- Per dag 4 posters aan de wand, dus VEEL muurruimte:
 - dagprogramma,
 - het 'product van de dag', met de eisen aan het product,
 - de (lege) poster waarop iedere groep het plan van aanpak opschrijft;
 - de (lege) poster waarop aan het eind van de dag iedereen iets kwijt kan en waarop opmerkingen, vragen etc worden genoteerd.

Toetsing en beoordeling

Toetsing kan plaatsvinden op basis van de producten en op basis van het proces.

Producten: iedere dag levert een eigen tussenproduct op. Dat zijn de verzameling beelden (maandag), de ontwikkelrichtingen (dinsdag), de moodboards (woensdag), de concepten (donderdag) en de 'verzachte concepten', passend in het gewenste toekomstscenario (vrijdag). Vervolgens kan ook de eindpresentatie als 'product' worden beoordeeld. Ieder product is nodig voor het vervolg van het proces. De beoordelingscriteria kunnen daarom worden afgeleid van de kwaliteitseisen die nodig zijn voor de volgende processtappen. Zie verder ook de productcriteria in het dagprogramma

Proces: gaandeweg het project wordt steeds meer gevraagd van de studenten. Het vraagt nogal wat om 'moodboards', waaraan hard is gewerkt, te kunnen zien als tussenstap. Tegelijk vraagt het identificeren van 'sterke tegenstellingen' en van achterliggende essentiële waarden heel veel mentale inzet en betrokkenheid van iedere student. Die inzet en betrokkenheid moeten zich kunnen ontwikkelen gedurende de eerste drie dagen van het project. Een goed proces is daarom uitermate belangrijk voor de kwaliteit van het eindproduct (en voor de ontwikkeling van de studenten zelf). In het dagprogramma zijn daarom drie vaste momenten opgenomen: de start (waarbij de werkgroepen hun aanpak expliciet maken en opschrijven), het tussenmoment (hoe loopt het, waar kunnen groepen elkaar verder helpen?) en aan het eind (hebben we bereikt wat we wilden bereiken? Hoe verliep het proces? Welke feedback kunnen we elkaar geven?)

WIE toetst?

De betrokkenheid van iedere student is essentieel voor het hele proces. Daarom moeten studenten individueel en onderling binnen de werkgroep, hun eigen werk, de eigen inzet en de bereikte resultaten zelf kunnen toetsen. Daarvoor dienen de duidelijke productcriteria, daarvoor dienen ook de tussentijdse momenten halverwege en de gezamenlijke afronding van de dag. De studenten houden zelf hun eigen individuele dagrapporten bij. Deze rapporten kunnen in korte tijd worden bijgewerkt, terwijl zij het bewustzijn van het proces en de eigen inzet daarin wel sterk vergroten. De docent heeft de rol van procesbewaker.

Aan het eind van het project kunnen de tussenproducten worden getoetst door onafhankelijke beoordelaars, bijvoorbeeld vertegenwoordigers van gemeente en bewoners. Hetzelfde geldt voor de eindpresentatie. Dit zou kunnen in de vorm van een 'antwoord' na afloop van de eindpresentatie.

Literatuur

Geschikte literatuur:

Jane Jacobs "Leven en dood van grote Amerikaanse steden", SUN Trancity, 2009, mn Hoofdstuk 5 over parken;

James Ogilvy "Creating better futures, scenario planning as a tool for a better tomorrow", Oxford University Press, 2002

'Succesvolle Openbare Ruimtes' van het CROW (vertaling van 'How to turn a place around' van het Project for the Public Spaces).

Frank Braakhuis (red.) "Waarden, samenwerkingsvormen en exploitatiemodellen in een praktisch model, versie 2.0", CAH Almere, 2011 (beschikbaar medio december 2011, via de redacteur; een eerdere versie (1.1) is al wel beschikbaar).

Terugblik op de week van 28 november – 2 december

In deze terugblik zal worden beschreven hoe de projectweek is verlopen en of het programma inderdaad heeft 'gewerkt' zoals het was gepland. Het is in 'ik-vorm' geschreven, om zo ook mijn persoonlijke beleving aan de orde te laten komen

Vorbereiding:

Op maandag 21 november heb ik een bijeenkomst bijgewoond vanuit de wijk (kwartiermaker Poort, enkele bewoners van Poort, begeleidend bureau) ter voorbereiding van een tweede grote bewonersmanifestatie op 11 december. Tijdens deze voorbereidingsbijeenkomst kon ik het voorgestelde programma van de projectweek toelichten, in grote lijnen. Dit viel in goede aarde, vooral het gebruik van beelden past binnen de aanpak die ook in het grotere proces van burgerparticipatie tav het Cascadepark wordt gebruikt. Het programma van de projectweek is op een klein punt aangepast: op maandag (de eerste dag) zouden de studenten 'beelden' moeten zoeken (zo veel mogelijk) bij de in 'woorden' uitgedrukte wensen van de bewoners (zie bijlage 3).

Daarnaast is op 21 november geregeld dat op de donderdag (dag 4) video opnamen zouden worden gemaakt, van het rangschikken van de moodboards en het formuleren van de vier concepten. Tenslotte is de start van het project geregeld, zodat er enkele mensen van buiten de CAH aanwezig zouden zijn. Voor mij was deze bijeenkomst de eerste keer dat ik echt 'groen licht' kreeg voor het project idee. Natuurlijk had ik het idee eerder beschreven aan collega's (zo hing een grote poster vanaf 12 november (Open Dag) op de gang in de CAH); men vond het inventief, maar of het werkelijk zou aansluiten bij het grotere proces rond het Cascadepark wist ik niet zeker.

Verder: dinsdag 21 november bijeenkomst van de projectgroep KIGO. Naar aanleiding daarvan heb ik de leerdoelen van het project en de vormen van toetsen en beoordelen nog aangescherpt. Daarmee voldeed de projectomschrijving iets meer aan alle eisen die aan een onderwijsonderdeel kunnen worden gesteld. Ook praktische zaken regelen, zoals het inrichten van een lokaal; kaarten aan de wand. Een van de wanden werd volgeplakt met het op groot formaat afgedrukte dagprogramma: vijf dagen naast elkaar, met tussenruimte om flappen op te plakken waarop het resultaat van de dag kan worden geschreven. Aan het eind van de week was zo een overzicht ontstaan van het verloop van de week. Het lokaal was zo gekozen dat uitloop mogelijk was naar belendende werkruimtes.

Verder: externe harde schijf aanschaffen, studenten hebben veel materiaal op hun eigen laptop; dit moet uiteindelijk worden verzameld. Beeldmateriaal is te omvangrijk voor USB sticks, vandaar de externe harde schijf. Zorgen dat er reserve tonercartridges zijn voor de kleurenlaserprinter.

Het weekprogramma en de wensen van de bewoners in een tabel zetten met een betere layout en vertalen in het Engels.

Zondag 27 november: eerste ontmoeting met de studenten uit Osnabruck, in de accommodatie (Watersport centrum Haddock in Almere). Hierbij waren ook 2 studenten van de CAH Almere bij. 18 studenten. Studies: architectuur, planologie, landschapsarchitectuur. Leeftijd 21-25.

Maandag 28 november

Goede ochtend met vier inleidingen:

- Anja de Graaff, kwartiermaker Poort, over Almere en over de wijk Poort;
- Anette Hospes, landschapsarchitect bij de gemeente Almere, over het oorspronkelijke inrichtingsplan voor het Cascadepark. (De uitvoering van dit plan wordt dus voor een deel doorkruist, enerzijds door het proces van bewonersparticipatie, anderzijds door de economische crisis)
- Maartje Kunen, van het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging, over beweeglandschappen. Zij gaf aan dat naast 'hardware' (voorzieningen) ook 'software' (mensen) en 'orgware' (een programma van activiteiten) nodig zijn. Dit sluit goed aan bij de elementen van de ontwikkelrichtingen (zie dagprogramma van dinsdag)
- Ernest van de Linden, bewoner van Poort en initiatiefnemer voor de op te richten stichting Vrienden van het Cascadepark.

Daarna (het was mooi weer) wandeling, met de vier inleiders, door het park en door delen van Almere Poort, met ook bezichtiging van enkele binnenpleinen.

's Middags heb ik de vertaalde wensen van de bewoners uitgedeeld; opdracht was om hier beelden bij te zoeken. Uiteindelijk ontstond een collectie van 469 beelden. Deze kunnen in latere workshops met bewoners worden gebruikt. De collectie staat op de externe harde schijf.

Dit is de enige dag waarop ik echt het 'dagrapport' heb laten invullen (de wandeling door het park en de wijk bleek het beste onderdeel van de dag). Mijn waarneming omtrent het groepswerk, gedurende de week, is dat het soms meer 'working apart together' is dan echt groepswerk. Behalve, uiteindelijk, bij het uitwerken van de concepten. Dat was wel echt groepswerk. En de dag erna, bij het voorbereiden van de (inhoud van) de presentatie, ook.

Dinsdag 29 november

Het programma werd doorbroken doordat tussen 10:30 en 15 uur de training Google SketchUp plaatsvond. Dit was gedaan in overleg met de collega's uit Osnabruck.

Het werkelijk goed nadenken over ontwikkelrichtingen kwam daardoor wat in het gedrang. Het was wel duidelijk voor de studenten wat een 'development course' inhoudt: destination + target groups + activities + 'economic basis' + 'nature'. Deze vijf kernwoorden waren in grote letters over het dagprogramma heen geschreven; er is regelmatig, door de week heen, aan gerefereerd.

's Avonds hoorde ik van een van de CAH studenten (die ook op de accommodatie verbleef, en die mij belde) dat de studenten gedurende de dag onzekerheid voelden over wat de bedoeling was: zowel voor wat betreft het programma van de week als het gebruik van Google SketchUp. Ook kreeg ik terug dat men de werkdruk laag vond. Deze student vertelde ook dat sommige studenten al heel goed thuis waren in Google SketchUp. Hiertegenover staat dat de deelname van mijn collega, die de training SketchUp verzorgde, mij wel wat lucht gaf in een toch wel behoorlijk intensieve week, waarin het gewone werk ook nog moest worden gedaan.

Woensdag 30 november

Dit was een dag met een duidelijk programma: ontwikkelrichtingen verbeelden in moodboards, en wel evenveel moodboards als er studenten zijn. Toegelicht dat het de manier vrij is, gebruik van GoogleSketchUp is geen verplichting. Ook nogmaals de vijf dimensies van de ontwikkelrichting

herhaald. De studenten begrijpen goed wat een ontwikkelrichting is, en wat de samenhang is tussen de vijf dimensies. Dat komt ook tot uiting in de moodboards. Het grootste verschil tussen de moodboards is de mate waarin studenten een economische drager weten aan te geven.

Aan het begin van de middag konden de eerste moodboards worden geprint; al met al duurde dit een uur. Tip: duidelijke richtlijnen geven voor wat betreft het format (nu kreeg ik Word, PDF en een paar andere formats) EN vooral voor wat betreft de naam waaronder de file wordt opgeslagen. In de naam zou moeten voorkomen het woord 'moodboard' plus de naam van het thema. En dan in het bestand met de toelichting het woord 'text' en de naam van het thema. Verder ging het redelijk soepel, de externe harde schijf kwam goed van pas; keurig 18 moodboards met (in een los document) ook de korte toelichtingen.

Om 15 uur waren we klaar. Tussen 3 en half vier even de tijd genomen om de moodboards netjes op te hangen en om samen het resultaat in ogenschouw te nemen en te bewonderen. Je moet zo'n dag namelijk wel even netjes afronden.

De moodboards zijn met behulp van magneetjes (je hebt dan 4 doosjes van 10 stuks nodig), op het whiteboard opgehangen, met de tekst eronder. Dat levert een mooi beeld op en ook een voldaan gevoel. Zo'n verzameling moodboards is echt een 'eye catcher', ook voor bijvoorbeeld collega's die even binnen kijken, of studenten toegepaste biologie.....

Vanaf half vier was tijd beschikbaar voor een korte toer door Almere: Noorderplassen-West, daar even de dijk op en over het Markermeer uitgekeken (helder weer, je kon Amsterdam en Marken zien liggen), daarna naar het Beatrixpark (actieve bewonersgroep die een deel van het park in beheer heeft); tenslotte naar het stadshart, rondje door De Kunstlinie, het dak op bij V&D en langs het ijsbaantje bij de havenkom.

Donderdag 1 december

Dit was een hele mooie ochtend, ook dankzij de bijeenkomst op 21 november. Toen was afgesproken dat er filmopnames zouden worden gemaakt. Roel Simons en zijn cameraman (Bjorn) waren de hele ochtend en daarna weer vanaf half 3 tot aan het eind van de dag aanwezig om opnames te maken, om individuele studenten in te interviewen en ook, soms, om in het proces aanvullende vragen te stellen. Soms provocerend ook, om meer scherpte te krijgen in het standpunt van de student.

Anja de Graaff was de hele ochtend aanwezig, ook zij nam op een gegeven moment de rol om door middel van doorvragen echt meer scherpte te krijgen. Het droeg bij aan de richting die ik uit wilde, dus van tijd tot tijd kon ik het proces even zijn eigen weg laten zoeken, om het later weer op te pakken.

Over de ochtend: eerst had ik de 'lead', door vanuit door mij aangedragen tegenstellingen studenten te vragen hun moodboard bij een van de twee polen onder te brengen. Dit leidde tot weinig sterke contrasten. De discussie ging op een gegeven moment meer over de betekenis van deze begrippen, en eigenlijk niet over de moodboards. Het wordt dan een wat academische kwestie. Toch werd langzaam wel duidelijk (bij de studenten) wat de bedoeling was en daardoor kwamen we wel terecht bij de eerste 'strong opposite', namelijk tussen 'close to Nature' versus 'Artificial'.

Daarna een korte pauze; voor het vervolg had ik een andere vorm voorgesteld:

Alle moodboards op het middenbord, zodat de beide zijborden leeg zijn. Om de beurt komt een student naar voren, hij/zij neemt zijn/haar moodboard van het middenbord weg, geeft een korte uitleg en voegt het dan toe aan een van beide zijborden. Deze vorm werkte heel goed uit: alle studenten krijgen hun eigen moment om hun eigen moodboard te tonen; de groep als geheel heeft ook wel een mening aan welke kant het zou moeten worden toegevoegd; Roel Simons (van Serious

Video) had van tijd tot tijd een heerlijke provocatieve opmerking om te studenten aan te zetten om een echt duidelijke uitspraak te doen (en hij deed dat op zo'n manier dat ook duidelijk was waarom hij dat zo deed), kortom: het werd een gestructureerde en toch ook zeer levendige discussie. Maar dan, dan hangen de moodboards op beide zijborden, 12 tegen 6, en dan? Welke tegenstelling drukt dat uit? Uiteindelijk viel het woord 'involvement' en toen bleek dat beide kanten twee verschillende manieren zijn om de betrokkenheid van bewoners te stimuleren. De ene kant met kleine projecten, in een groot leeg park, die dienen als voorbeeld en die groeien omdat mensen zich erbij aansluiten. De andere kant door wat grotere projecten, vaak op een beperkt deel van het park, vaak ook wat top-down en van overheidswege ingestoken, die wat meer voorzieningen, wat meer organisatie, wat meer budget en wat meer programmering vragen. De ene kant werd gelabeld als 'small projects in a big space', en de andere 'big projects in a small space'.

En die laatste naam was achteraf te weinig scherp. Het zette de studenten namelijk teveel op het spoor van de ruimtelijkheid: grote projecten die gerealiseerd (moeten) worden in een beperkte ruimte, terwijl het eigenlijk ging om een manier om burgerparticipatie te realiseren.

Verder: de 'strong opposites' ofwel sterke tegenstellingen, zijn helder. Het is ook duidelijk dat je vanuit ieder van de vier tegenstellingen verrijkende concepten kunt doordenken. Het is ook helder dat je dit doet om innovatief te zijn, 'out of the box' te denken. So far so good. Maar: is 'waarden' wel het goede woord hiervoor? Dus 'small projects', 'big projects', 'close to nature' en 'artificial': wat is het juiste woord om ze aan te duiden? Er zit iets ideologisch in, dus 'waarden' is niet helemaal het verkeerde woord. EN ze duiden wel aan wat de studenten belangrijk vinden, waar zij zelf de meest uitgesproken mening over hebben. Maar onder 'waarden' versta ik zelf zaken als gezondheid, eerlijkheid, rechtvaardigheid etc. En in dat rijtje passen de vier uitersten eigenlijk niet. Bovendien begrijpen de studenten niet waarom het 'values' zouden zijn. Dus 'waarden' is ook niet helemaal het goede woord. Maar goed, de vraag beperkt zich tot wat het juiste woord is; de methode was verder wel duidelijk. Misschien moet 'waarden' wel vervangen worden door iets dat klinkt als 'de meest uitgesproken mening'.

Dan nog dit over de ochtend: goed dat Roel en Anja de Graaff erbij waren. Anja herhaalde nog een keer de typische samenstelling van de wijk: van de 6000 bewoners zijn er maar 6 ouder dan 65! En 2000 zijn in de basisschoolleeftijd. Over een paar jaar zijn dat teenagers waar voorzieningen voor nodig zijn. De studenten kunnen daarom niet zonder meer uitgaan van de beschikbaarheid van senioren met tijd.

En: voor de kwaliteit van de discussie is de inrichting van het lokaal is belangrijk. Ik had voordat de studenten arriveerden een aantal tafels aan de kant geschoven, zodat een grote lege ruimte ontstond, en daarin 18 stoelen gezet.

In de middag zijn de vier concept groepen aan de slag gegaan; toen bleek dat de tegenstellingen ook echt tegenstellingen zijn. Tijdens de middag had ik zelf het gevoel dat het wat minder helder was dan de ochtend, het was niet altijd duidelijk waarmee de studenten bezig waren. Toch: aan het eind van de middag waren er wel vier concepten, de tegenstellingen waren echt uitvergroet. Het was echt anders dan de moodboards.

Aan het eind van de middag hebben we de concepten op de gang aan de muur gehangen, en er nog een tijd over gepraat (onder het oog van de camera). Toen bleek ook wel een vraag over 'hoe nu verder'? Een logische vraag, want die concepten zijn echt ver verwijderd van de realiteit. Omdat tot nu toe het projectplan, zoals uitgedacht, eigenlijk wel heel goed had uitgepakt, was ik vol vertrouwen dat we dat de volgende dag wel goed zouden kunnen vervolgen. Dus is de vraag: 'hoe gaan we hier morgen mee verder?' wel bewust benoemd, maar vervolgens gewoon doorgeschoven naar de volgende dag. We hadden voor vandaag immers het doel bereikt.

Ook nu weer: het is wel goed om een dag samen af te sluiten, in een kring (NIET iedereen aan het eigen tafeltje, achter het eigen laptop scherm), dicht bij elkaar en dicht bij het resultaat van de dag, om dat resultaat te beschouwen, er tevreden over te zijn, er vragen over te hebben, kortom: even wat met elkaar te delen.

's Avonds had ik nog een bijeenkomst met het team dat de bewonersbijeenkomst van 11 december voorbereid, met oa Roel Simons, Anja de Graaff en Ernest van der Linden. Dus ook weer even contact met 'waar het uiteindelijk om gaat'.

Vrijdag 2 december

's Ochtends hield Marleen Sanderse, kwartiermaker 'Burgerparticipatie' bij de gemeente Almere, een inleiding over het bestuur van Almere en over het proces van burgerparticipatie in het Cascadepark. De studenten zaten in groepsopstelling, achter hun eigen laptop. Dat gaat ten koste van de aandacht voor de presentatie. Om dat te doorbreken zijn we na de presentatie op de gang gaan staan, bij de posters met de concepten. Een van de studenten heeft kort uitgelegd hoe de week is verlopen, de concepten zelf zijn toegelicht aan Marleen Sanderse. Hierbij kwamen twee belangrijke zaken aan de orde. Het eerste betreft de tegenstelling 'close to nature' versus 'artificial'. Deze gaan beide over 'ruimte voor jongeren'. Een ruimte, geschapen door uitsluitend gebruik te maken van levende bomen (kost weinig geld maar wel veel tijd) resp een ruimte door gebruik te maken van kunststoffen. Besloten is om dit door 1 groep verder te laten uitwerken. Het tweede is dat hoe dan ook het presenteren van het hele proces nodig is. Dat wordt ook door 1 groep gedaan ('the way of the week'). Beide andere groepen werken 'small projects in big places' resp 'big proces in small places' verder uit.

Daarna het oppakken van de vraag 'hoe nu verder?'

Een van de studenten gaf heel goed aan dat hij niet meer vast wilde zitten aan de moodboards. Hij wilde verder in het proces, en daarbij de moodboards achter zich laten. Dit kwam precies overeen met mijn idee van het proces, dus ik was wel blij met die opmerking.

De vraag is dan hoe om te gaan met de concepten. In de oorspronkelijke opzet zouden nu de 'toekomstverhalen' gemaakt moeten gaan worden. Maar die verhalen zijn er min of meer al, in de vorm van de wensen van de bewoners met betrekking tot het park. Dus het gaat erom dat de concepten weer gaan aansluiten bij waar het in het begin van de week mee begonnen is, met de lijst van wensen van de bewoners. Wat kun je, vanuit de concepten, de bewoners teruggeven, ter inspiratie? Dit is dus met Marleen Sanderse erbij zo besproken en besloten. Marleen ging daarna weg, de studenten konden aan het werk.

Kort na de lunch arriveerden de collega's uit Osnabruck, om de laatste middag van de werkweek mee te maken. Het was even een heerlijke chaos: collega's te woord staan, af en toe weer het proces in, de collega's die van tijd tot tijd studenten spreken; onze eigen tweedejaars die af en toe binnen

lopen vanuit hun eigen lesprogramma. Aan het eind van de dag, om half vier, hebben we een uur genomen zodat de vier groepen de grote lijn van hun presentatie konden uitleggen. Toen bleek dus ook dat de groep van 'big projects in small spaces' hun concept vooral ruimtelijk hadden uitgewerkt, en niet als middel om bewoners te activeren en de betrekken. Daar heb ik later nog met de groep over doorgepraat. Volgens mijn beide collega's vinden de studenten het een geslaagde week, kan zeker volgend jaar weer worden georganiseerd. Ik heb de collega's ook even gevraagd naar de cursus Google SketchUp: die wordt in Osnabruck een maal per semester gegeven en is daar facultatief. Ook belangrijk: vraag OOK voor de moodboards een volledige bronvermelding! (dus de herkomst van de beelden).

Na vertrek van de beide collega's heb ik de studenten nog een half uur bij elkaar gehad; even informeel de week doornemen en om ook voor deze dag weer een nette afronding te maken. Over het algemeen tevredenheid; wel weer de opmerking van de lage werkdruk in het begin van de week. Verder: sommige studenten zijn verbaal zeer bekwaam en daardoor ook bepalend. Dus vraag naar iets meer 'voorzitterschap' om de anderen ook aan het woord te laten komen. Goede punten waren ook de accommodatie, de ontvangst, de betrokkenheid van de tweedejaars. Verzoek: meer rondleidingen door Almere, ook mbt de architectuur.

Drie studenten willen wel op 11 december terug komen voor de tweede grote participatiebijeenkomst!

Al met al:

Het programma zit goed in elkaar, is bijna helemaal volgens de oorspronkelijke opzet uitgevoerd. Iedere dag moet zijn eigen resultaat opleveren, dat werkt wel goed.

Mijn les: niet te snel twijfelen, gewoon vasthouden aan het programma, alles komt heus goed. Een goed programma biedt ook de mogelijkheid om het proces soms gewoon even zijn eigen weg te laten gaan. Als je weet waar je heen wilt, kun je het later weer oppakken.

Paar verschillen in de uitvoering ten opzichte van de oorspronkelijke opzet:

- 1) Het bewust onderscheid maken in deelgebieden is niet gedaan; het park heeft nog te weinig eigen identiteit en 'smoel' om dat zinvol te kunnen doen.
- 2) De vraag hoe de scenario's kunnen bijdragen aan een 'betere toekomst voor het Cascadepark' is niet beantwoord met behulp van verhalen over de gewenste toekomst, maar door de concepten te gaan verbinden met de wensen van de bewoners die aan het begin van de week zijn uitgereikt.
- 3) Verder heb ik eigenlijk niets gedaan met de dagrapporten. Wel iedere dag netjes afgerond, maar niet formeel met het dagrapport. Evalueren vereist toch een onafhankelijke positie.

Het is goed, en eigenlijk zelfs noodzakelijk, dat anderen, en het beste zijn dat externen, af en toe meedoen in het proces. In deze week gebeurde dat op maandagochtend, donderdag en vrijdag. Deze belangstelling is goed voor de motivatie van de studenten, het laat de week goed aansluiten op het grotere proces van ontwikkeling van het park, het geeft diepgang aan het proces, het geeft variatie, men moet het werk en de resultaten eens aan een buitenstaander kunnen uitleggen...noem maar op. Dus: hou het zo open mogelijk, nodig mensen uit, laat mensen zichzelf uitnodigen....transparantie! Het werklokaal heeft een glazen wand, met luxaflex. Die is dus de hele week omhoog geweest: laat maar naar binnen kijken! (en in december is daglicht altijd welkom). De tussenresultaten in de gang ophangen, waar iedereen langs komt, werkt ook goed.

Bijlage 1: het individuele dagrapport

Naam:
Dag:
Wat heb ik vandaag gedaan?
Wat heb ik vandaag bereikt?
Waar ben ik tevreden over?
Wat vind ik wat groepsgenoten goed hebben gedaan?
Wat vinden mijn groepsgenoten dat ik goed heb gedaan?
Wat was het beste moment van de dag?
Wat gebeurde er toen?
Waar ga ik morgen speciaal op letten?

Bijlage 2: competentieomschrijvingen

De competenties waaraan deze case-study bijdraagt en hun omschrijving (niveau 1)

	Competentie	Omschrijving
5	Innoveren	<p>Omschrijving van de CAH competentie:</p> <p>Gebruikt creativiteit om nieuwe producten, diensten of toepassingen te ontwikkelen die in de praktijk bruikbaar zijn.</p> <p>Vertaling naar de major Natuur, Economie & Leefomgeving</p> <p>Denkt vanuit de functies die de openbare ruimte vervult; kan voorstellen formuleren om de openbare ruimte te verbeteren.</p> <p>Ontwerpt nieuwe vormen van samenwerking en exploitatie die leiden tot een versterking van de lokale economie en van de lokale leefomgeving.</p> <p>Denkt 'out of the box'</p> <p>Kan oorspronkelijke ideeën onderbouwen</p>
8	Ondernemen	<p>Omschrijving van de CAH competentie:</p> <p>ziet kansen en zet deze voor eigen risico om in het beoogde resultaat</p> <p>Vertaling naar de major Natuur, Economie & Leefomgeving</p> <p>Ziet kansen voor ondernemers op basis van natuurwaarden; ziet kansen voor versterking van waarden, waaronder natuurwaarden, op basis van ondernemersactiviteiten; is in staat om deze kansen te vertalen naar nieuwe vormen van samenwerking en exploitatie; stuurt aan op positieve externe effecten</p>
9	Duurzaam handelen	<p>Omschrijving van de CAH competentie:</p> <p>verantwoordt eigen handelen met respect voor waarden, normen en gericht op het evenwichtige gebruik van beschikbare bronnen.</p> <p>Vertaling naar de major Natuur, Economie & Leefomgeving</p> <p>Kan de ethische dilemma's van duurzaamheid vertalen in te nemen strategische beslissingen;</p> <p>Is in staat om verantwoording af te leggen ten aanzien van middelen, waarden en doelen.</p> <p>Zorgt voor overeenstemming ten aanzien van duurzaamheid tussen het persoonlijk handelen en het beroepsmatig handelen</p>

Bijlage 3 Cascadepark – Clusters van behoeften en voorzieningen

(11 oktober 2011) ⁹

Sport & Beweging

als het uitlokt tot bewegen	b	SPO
heuvels om te sleeën	b	SPO
sleeën	b	SPO
sport en bewegen	b	SPO
bewegen en sport; voetbal, skaten,	b/v	SPO
bewegen, trimbaan, fietspad	b/v	SPO
hardlopen	b/v	SPO
km aanduiding langs paden tbv hardlopen	b/v	SPO
skaten	b/v	SPO
basketbal veld	v	SPO
basketbalveld	v	SPO
berg (fietsen, sleeën, bmx)	v	SPO
BMX baan	v	SPO
Cruijffcourt	v	SPO
cruijff court	v	SPO
cruyff court	v	SPO
een hardloop route met kilometerpaaltjes door bewoners ontworpen	v	SPO
fitnesstoestellen in openbare ruimte	v	SPO
free run parcours met haspels	v	SPO
free running faciliteit	v	SPO
Grasveld voor sportactiviteiten/cricket/voetbal/sportdagen	v	SPO
halfpipe skatepark	v	SPO
hardloop parcours kilometerpaaltjes	v	SPO
iets gek: kabelbaan	v	SPO
iets gek: kick box ring	v	SPO
iets gek: klimbomen parcours	v	SPO
iets gek: landingsbaan voor modelvliegtuigen	v	SPO
iets gek: skibaan, langlauf baan	v	SPO
iets gek: survival route	v	SPO
jeu de boule baan	v	SPO
jeu de boule baan	v	SPO
jeu de boules baan	v	SPO
jeu de boules baan	v	SPO
jeux de Boules baan	v	SPO
klimwand / steen bij America	v	SPO
loop circuit	v	SPO
midgetgolf (particulier)	v	SPO
midgetgolfbaan	v	SPO

⁹ Aangeleverd door de gemeente Almere

parcours lopen met KM-paaltjes	v	SPO
sauna	v	SPO
schaakbord	v	SPO
schaaktafels	v	SPO
schaaktafels	v	SPO
schaats/skeelerbaan	v	SPO
Skatepark	v	SPO
skateplek	v	SPO
sleeheuvel	v	SPO
speeltuintjes kleintjes	v	SPO
sportveld	v	SPO
tafeltennis	v	SPO
tafeltennis tafel	v	SPO
tennisbaan	v	SPO
tennisbaan	v	SPO
Tennisbaan openbaar toegankelijk om balletje te slaan	v	SPO
tennistafel	v	SPO
trimbaan	v	SPO
trimparcours	v	SPO
voetbal veldje	v	SPO
voetbal veldje	v	SPO
voetbalveld	v	SPO
voetbalveld	v	SPO
voetbalveld	v	SPO
voetbalveld	v	SPO
voorziening om te fietsen	v	SPO
voorziening om te Skaten	v	SPO
voorziening om te trimmen	v	SPO

Tuin & Natuur

beach achtige omgeving	b	TUI
diversiteit in bomen	b	TUI
groen	b	TUI
heuvels	b	TUI
heuvels en hoogteverschillen	b	TUI
heuvels om te sleeten en water	b	TUI
heuvels, avontuurlijk, bergen, glooiing	b	TUI
hoogteverschillen	b	TUI
speels ingericht groen (bossages)	b	TUI
veel groen	b	TUI
vruchtbare bomen (walnoten)	b	TUI
beplantingsplan bekijken zodat leerlingen van scholen ook echt verschillende bomen leren kennen	b/v	TUI
bloemen	b/v	TUI
bomen, diversiteit	b/v	TUI
bloemen	v	TUI
bloemen (zonnebloemen)	v	TUI

Bloementuin/vlindertuin/belevingstuin/pluktuin	v	TUI
bloemenwei	v	TUI
Boomhut	v	TUI
dieren	v	TUI
fruitbomen	v	TUI
kniptuin	v	TUI
mini moestuinen	v	TUI
moestuin	v	TUI
onze bloementuin, volkstuin, vlindertuin	v	TUI
planten ruil tuin	v	TUI
plantenmarkt	v	TUI
poottuin	v	TUI
rozentuin	v	TUI
rozentuin	v	TUI
schooltuinen	v	TUI
schooltuinen	v	TUI
schooltuinen (kruiden)	v	TUI
stiltetuin	v	TUI
theetuin	v	TUI
Uitkijkpunt	v	TUI
vlindertuin	v	TUI
vlindertuin	v	TUI
vlindertuin	v	TUI
volkstuin	v	TUI
Volkstuintjes	v	TUI
volwassen bomen	v	TUI
wel: bijzondere planten	v	TUI
zitkuil	v	TUI
zonnebloemvelden	v	TUI
zonterras	v	TUI

Cultuur & Educatie

creatieve plekken	b	CUL
maak de historie van het park duidelijk voor bezoekers	b	CUL
muziekfestival	b	CUL
ontstaan zelfbouw omgeving (iets dat hier over vertelt)	b	CUL
promotie	b	CUL
rijke leeromgeving: gevarieerd	b	CUL
rijke leeromgeving: regulier basisonderwijs eigen activiteiten	b	CUL
rijke leeromgeving: seizoenen zijn in park	b	CUL
rijke leeromgeving: sluit aan bij behoeften	b	CUL
rijke leeromgeving: wel duurzaam	b	CUL
afpraak: de onderwijsinstellingen trekken samen op inontwikkelen van leerlijnen	b/v	CUL
boomhut, bouwmogelijkheden	b/v	CUL
educatie over biologische landbouw (mini kemphaan)	b/v	CUL

eigen bouwwerk van hout (jeugdland natuurlijke materialen)	b/v	CUL
geschiedenis van de wijk zelf, geef dat een plek	b/v	CUL
geschiedenis van wording Poort	b/v	CUL
heel Cascadepark als test- en productie-tuin	b/v	CUL
kids kunstenaar	b/v	CUL
leerdoelen onderwijs koppelen aan park	b/v	CUL
leerlijnen diverse onderwijs instellingen: levensloop van natuur, van mens, evolutie	b/v	CUL
muziek maken	b/v	CUL
muziek, onderwijs, jeugd	b/v	CUL
Piratenboot - geschiedening van het land zichtbaar	b/v	CUL
rijke leeromgeving: "NEMO"-buiten	b/v	CUL
rijke leeromgeving: betekenisvol, uitdagend, a la Flydjord (?) Almere	b/v	CUL
rijke leeromgeving: BSO kinderopvang	b/v	CUL
rijke leeromgeving: CAH praktisch onderzoek (studenten ontwerpen teeltsysteem)	b/v	CUL
rijke leeromgeving: ook sporten	b/v	CUL
rijke leeromgeving: scholen zijn aanbieder, kinderen beheren zélf, begeleiding is nodig	b/v	CUL
rijke leeromgeving: stadslandbouw	b/v	CUL
ruimte voor veranderende kunstwerken van jong en oud	b/v	CUL
ABC Campus	v	CUL
iets gek: openlucht bioscoop (fiets, auto)	v	CUL
imker	v	CUL
kinderboerderij	v	CUL
kinderboerderij	v	CUL
kinderboerderij	v	CUL
kinderboerderij (bij groenhorst)	v	CUL
kinderbouw plaats	v	CUL
materiaal voor hutten	v	CUL
mini- kempaan	v	CUL
muziekstudio	v	CUL
open lucht muziek les	v	CUL
open lucht theater amphitheater zoals in het Amsterdamse bos	v	CUL
open podium, voorstellingen, concerten (ontmoeten & programma)	v	CUL
openlucht theater met bewoners / ondernemers biedt enorm veel mogelijkheden	v	CUL
openluchtpodium	v	CUL
orangerie (groenhorst)	v	CUL
parcours voor onderwijs verkersplein	v	CUL
plek om hutten te bouwen/kinderbouwspeelplaats	v	CUL
plek om muziek te maken: muiek tent	v	CUL
schooltuinen	v	CUL
scootmobiel oefen parcours	v	CUL
Faciliteiten & Horeca		
brede paden	b	FAC
Gezellig, veilig, groen	b	FAC
meer vormen in fietspaden (geen landingsbaan)	b	FAC

speeltoestellen die integratie bevorderen: schommel ?	b	FAC
'onderweg' iets drinken	b/v	FAC
horeca	b/v	FAC
poepdispensers, weinig hondepoep	b/v	FAC
Speelvoorzieningen voor diverse leeftijden (16+ en 65+)	b/v	FAC
stuk voor honden en opruimplicht	b/v	FAC
.... BIEB...	v	FAC
adopteer een poes	v	FAC
Bankjes	v	FAC
bankjes parkmeubilair	v	FAC
basisvoorzieningen: waterspeelple, wc, verlichting, bankjes	v	FAC
BBQ	v	FAC
BBQ plek	v	FAC
BBQ plek	v	FAC
bbq plek	v	FAC
diverse prullenbakken en banken	v	FAC
ganzenhoek	v	FAC
gebruikerscentrum: opslag van materiaal + uitleen	v	FAC
géén snackbar in het park	v	FAC
glijbaan (met waterval)	v	FAC
hangplek	v	FAC
high tea	v	FAC
honden trim baan	v	FAC
honden uitlaat plekken	v	FAC
honden uitlaat strook	v	FAC
hondenbaan	v	FAC
hondenuitlaatplek	v	FAC
horeca	v	FAC
kiosk	v	FAC
kiosk	v	FAC
koeknuffel	v	FAC
koffie tent	v	FAC
konijnen-lijn	v	FAC
mini-Kemphaan (?)	v	FAC
muziek openlucht theater	v	FAC
muziektent	v	FAC
niet: overal bordjes	v	FAC
picknick plaatsen	v	FAC
Picknickplek	v	FAC
samen met groenhorst: eetgelegenheid met eigen teelt	v	FAC
sanitair	v	FAC
Speeltuín	v	FAC
stuk voor honden (met opruimplicht)	v	FAC
theater / podium	v	FAC
theehuis	v	FAC
theehuis/pannekoeken/horeca	v	FAC

toiletten	v	FAC
toiletten / openbaar sanitair	v	FAC
vaste BBQ plaatsen (in de buurt van de huizen)	v	FAC
verharde paden rondom	v	FAC
vuilnisbakken vanaf het begin	v	FAC
wildrooster	v	FAC
zitplek voor ouders om speelplek kinderen	v	FAC

Water & Natte voorzieningen

hoogteverschillen met water	b	WAT
waterspelen	b	WAT
water, vijver, waterval	b/v	WAT
bruggetjes over water, speels	v	WAT
fontein	v	WAT
fontijn	v	WAT
fontijn en vijvers	v	WAT
ijsbaan	v	WAT
ijsbaan	v	WAT
ijsbaan	v	WAT
peuterbad	v	WAT
peuterbadje	v	WAT
speelwater	v	WAT
water partij	v	WAT
water tapjes	v	WAT
waterbad /waterornamenten/vijver/fontein etc.	v	WAT
watertuin, bedriegertjes, speelwater	v	WAT
waterval	v	WAT
zwemmen	v	WAT
een vijver	v	WAT

Veiligheid & Leefbaarheid

autovrij	b	VEI
draagvlak bij de mensen: oogje in het zeil houden	b	VEI
draagvlak bij omwonenden van de voorziening - het wordt je uitkijk	b	VEI
geen hoge bebouwing	b	VEI
gezellig, veilig	b	VEI
integratie jong & oud	b	VEI
inzet van bijstandsgerechtigden op werkervaringsplaatsen (begeleider volks/schooltuinen)	b	VEI
kinderen moeten een stem hebben in het park: verantwoordelijkheid & eigenaarschap	b	VEI
kinderen, leeftijd gescheiden, afgeschermd en veilig (geen 0-4jr naast voetbalcourt)	b	VEI
maak het park niet te groot = risico, onverschilligheid	b	VEI
meehelpen met het planten van bomen en onderhoud	b	VEI
mensen maken zelf de BBQ schoon	b	VEI
nieuwkomers en oudgedienden: buddy systeem	b	VEI
open karakter ivm veiligheidsgevoel	b	VEI

open, schoon, groen, onderhoudsvriendelijk park	b	VEI
park is voor iedereen, jong& oud	b	VEI
rolstoel vriendelijk	b	VEI
scheiding van functies groot (voetbalveld)/ klein	b	VEI
schoon, handhaving	b	VEI
toegankelijkheid minder validen	b	VEI
tradities: binding door gezamenlijke BBQ of muziek- of cultuur festival	b	VEI
veiligheid (verlichting, open inrichting)	b	VEI
veiligheid: zichtlijnen	b	VEI
voldoende ruimte zodat men geen last van elkaar heeft	b	VEI
wat kunnen mensen nu al doen in het park ? inventariseren en versterken	b	VEI
weinig asfalt	b	VEI
activiteiten aanbieden: wie ?	b/v	VEI
doorsteek voor autos en motoren	b/v	VEI
Klager' koppelen aan 'doener'	b/v	VEI
park = hondvrij	b/v	VEI
park observators	b/v	VEI
sfeerlicht	b/v	VEI
sfeerlicht	b/v	VEI
snoeidagen	b/v	VEI
toezicht	b/v	VEI
toezicht de hele dag en avond	b/v	VEI
veilig: lantaarnpalen	b/v	VEI
verlichting	b/v	VEI
beheer kinderboerderij	v	VEI
park kalender	v	VEI
parkwachter -parkwachter - herkenbaar gezicht	v	VEI
voedselmarkt (opbrengst naar parkbeheer)	v	VEI
zwerfvuil ophalen	v	VEI

Leisure & Tijdverdrif

bewegen	b	LEI
combinatie jong/oud	b	LEI
een buurt activiteiten programma in het park	b	LEI
een eigen plek voor oudere kinderen als bewoners van de toekomst	b	LEI
een plek om kennis te maken	b	LEI
eigen plek; kletsen	b	LEI
geen hoogbouw	b	LEI
goed bewandelbaar met leuke bankjes	b	LEI
ontmoeten	b	LEI
plek voor kinderen (hangen, sleeën)	b	LEI
rondlopen	b	LEI
ruimte die uitnodigd omiets te doen	b	LEI
rust	b	LEI
saamhorigheid	b	LEI

buiten eten; picknick en BBQ (automaat)	b/v	LEI
buiten keuken; plek en programma	b/v	LEI
gedeelten met rust	b/v	LEI
Mensen zien, elkaar groeten (uitkijktoren)	b/v	LEI
rust, leesplek	b/v	LEI
Scouting	b/v	LEI
sinterklaas	b/v	LEI
dienstmarkt (uitruil). Organisatie in handen van buurtwerk	v	LEI
hangplek	v	LEI
kampvuur plaats	v	LEI
Kampvuurkuil	v	LEI
Kerstboom	v	LEI
kerstboom verbranden	v	LEI
kerstboom versieren	v	LEI
markt	v	LEI
natuurspelen	v	LEI
rommelmarkt, iod	v	LEI
sociale zit/verzamelplaats	v	LEI
speeltuin	v	LEI
spelen in het park - open podium	v	LEI
struin-gebied	v	LEI
voorzieningen 16+	v	LEI
vuurplaatsen	v	LEI
wandelen: bos	v	LEI
wandelen: iets kronkeligs	v	LEI
wandelen: kustzone	v	LEI

Overigen

balans tussen activiteit en rust	b	OVE
bewoners stimuleren tot participatie moderne media	b	OVE
frustratiemanagement	b	OVE
gezellig park	b	OVE
het park wordt mijn park als dat wat ik wil voor mijn voordeur komt	b	OVE
het park zo inrichten dat sport en spel bij elkaar komt	b	OVE
het wordt mijn park als mijn idee daadwerkelijk gerealiseerd wordt	b	OVE
hout, bewoners zeggen ja	b	OVE
ideeën 'ophoesten' binnen eigen organisaties en dan toevoegen aan 11 okt. opbrengst	b	OVE
indeling staat nog niet vast, bewoners hebben inspraak	b	OVE
klokhuis, wat kunnen wij daarmee	b	OVE
levendig park voor iedereen dat intensief gebruikt wordt	b	OVE
menselijke maat	b	OVE
natuurlijk spelen	b	OVE
ontmoeting onderling in sport en spel	b	OVE
opruimen basischolen	b	OVE
Plan Poort - Marvin Oxford	b	OVE

weinig autos	b	OVE
wel / niet: opdringers, overheersend leren (?)	b	OVE
Wijk 1 - Wijk 2	b	OVE
Plannen uitwerken met groep kinderen ipv volwassenen	b	OVE
'onderweg' iets zien	b/v	OVE
laat ook dingen on-af	b/v	OVE
laat ook wat vrij	b/v	OVE
wat doen de scholen na schooltijd en in de vakantie in het park ?	b/v	OVE
centrale ruimte (samenwerking tussen uitvoerders van aanleg park en bewoners)	v	OVE
droge plek	v	OVE
facebook	v	OVE
hyves	v	OVE
ingegraven muziek hal: geluidsarme omheining	v	OVE
Kabelbaan	v	OVE
marktplaats (internet paginan?)	v	OVE
slecht weer voorzieningen	v	OVE
voorzieninge: niet ten koste van groen	v	OVE
voorzieningen: zoek goede plek passend bij doelgroep	v	OVE
... BASIS... + plus andere woorden		OVE
... bij KERSTBOOM... nog andere woorden		OVE
... INVULLEN LEEFTIJDGROEPEN...		OVE